

1. Referentie

Referentie	Van Gils, J. (1999). <i>3000 kinderen aan het woord op de kinderrechtenboot</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, Kind en Samenleving (Meise) & Bestendige Deputatie Provincie Antwerpen.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Zo'n 3000 kinderen hebben een bezoek gebracht aan de Kinderrechtenboot om er te werken rond hun rechten. De kinderen kregen er niet enkel informatie over het VN-verdrag inzake de rechten van het kind maar werden ook uitgenodigd om voor hun eigen leefsituatie uit te maken of die beantwoordde aan het verdrag. Dit gebeurde in een twee uur durende sessie over 4 verschillende settings, hun thuis, hun klas, hun school en hun buurt. Zij kregen ook briefkaarten aangereikt waarmee ze die personen konden aanschrijven die volgens hen hun leefsituatie konden verbeteren. Na dit initiatief werd daarover ook grondig gereflecteerd. Er moet immers nog veel geleerd worden over kinderp participatie.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Andere (kinderrechten), welzijn
Trefwoord(en)	Beschermingsrechten, kinderrechten, participatierechten

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Provinciebestuur Antwerpen, Dienst Jeugd en Vorming
Onderzoeker(s)	Jan Van Gils Onderzoekscentrum Kind en Samenleving Nieuwelaan 63 1860 Meise Tel: 02/ 272 07 53 Fax: 02/ 269 78 72 info@k-s.be http://www.k-s.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe moet/kan kinderp participatie aangepakt worden? Met welke problematieken uit de dagelijkse omgeving zijn kinderen van 9 à 11 jaar erg begaan?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Het onderzoek is een operationalisatie van 'onderzoek door en over kinderen'. Dit is een vorm van actieonderzoek waarbij kinderen én het onderzoek én de actie voeren. Gegevens uit het project werden op drie cruciale momenten geregistreerd (1. gezelschapsspel 'in mijn leefomgeving', 2. toneelspel, 3. concreet formuleren van acties onder de vorm van briefkaarten). Observaties op de kinderrechtenboot, het logboek en het verslagboek van de begeleiders werden eveneens als informatiebronnen gebruikt.
--------------------	---

	Belangrijk is dat de vraag om onderzoek te doen tot stand kwam <u>na</u> het opstarten van het project “de kinderrechtenboot”. Het onderzoek volgt aldus het project en bij het opzetten van het project is op geen enkele manier rekening gehouden met een mogelijk onderzoek. Daardoor is de onderzoeksopzet minder analytisch, meer organisch.
Onderzochte groep	De Kinderrechtenboot richtte zich naar kinderen tussen 9 en 12 jaar. Hij was te vinden in de haven van Antwerpen, later ook in de haven van Olen en Willebroek. Zowat 1/10 van de 9-12 jarigen uit de provincie Antwerpen is op de boot geweest. Het betreft kinderen afkomstig uit de hele provincie, uit diverse onderwijsnetten en andere pedagogische settings. In totaal hebben er 158 groepen deelgenomen (3101 kinderen) waarvan 110 schoolklassen, 3 jeugdgroepen, 16 groepen van Grabbelpas en 29 andere (BGJG, Wereldwinkel, Kinderopvangcentra, Oudercomités, Vormingscentra, Werkingen met kansarme jongeren).
Bereik	Wordt niet aangegeven

7. Resultaten

Hoe moet/kan kinderp participatie aangepakt worden?	<p>Er werd een onderscheid gemaakt tussen externe en interne participatie. Bij externe participatie gaat het over de mate waarin de kinderen deel nemen aan het maatschappelijk leven, buiten de eigen groep. Bij interne participatie gaat het om de mate waarin ze participeren aan het groepsgebeuren, aan het proces dat zich afspeelt op de boot.</p> <p>De externe participatie kwam binnen de kinderrechtboot slechts beperkt aan bod. Aan de eigenlijke interactie kinderen – volwassenen werd met een vrij afstandelijke vorm gewerkt: briefkaarten. Daarmee werd de buitenwereld geïnformeerd over de wensen van de kinderen. In totaal werden er 465 briefkaarten verwerkt (de briefkaarten werden echt verstuurd). De briefkaarten werden geordend naar setting (thuis, buurt, klas en school) en naar de manier waarop de kinderen zichzelf betrokken in de vraag (werd de vraag doorgegeven of werd er gevraagd om betrokkenheid).</p> <p>De strategie van de rechtstreeks en betrokken aanpak wordt vooral toegepast op het klasleven en in mindere mate ook op de thuissituatie. Bij een rechtstreekse en niet betrokken aanpak, wordt iemand aangesproken die exclusief verantwoordelijk wordt geacht voor de situatie: hij wordt geconfronteerd met zijn verantwoordelijkheid. Een andere strategie bestaat erin een hogere in hiërarchie aan te spreken vermits de rechtstreekse benadering van de lagere in hiërarchie toch niet werkt. Dit is een omwegstrategie: als een directeur niet wil bewegen, vragen we het aan zijn chef, de minister. Met een vierde strategie doen de kinderen beroep op de media. Hierbij wordt onmiskenbaar gekozen voor de onrechtstreekse weg: de mensen die aan de situatie kunnen verhelpen zijn volgens de inschatting van de kinderen niet rechtstreeks aanspreekbaar, zij vragen de media om hun spreekbuis te zijn. De briefkaarten leren dat kinderen zeer gedifferentieerde strategieën gebruiken om hun doel te bereiken. Zij schrijven niet in de eerste plaats naar de symbolische figuren, zij maken een analyse van hun eigen mogelijkheden en die van andere betrokkenen, en passen daaraan hun strategie aan. Op de briefkaarten kwamen heel uiteenlopende reacties. In sommige administraties was er een lichte vorm van paniek. Enkele verborgen zich achter bureaucratische argumenten. Anderen hadden er meteen de slag van weg en reageerden kordaat, vriendelijk en in begrijpelijke taal. Een aantal aangeschrevenen zijn rechtstreeks naar de kinderen gegaan om de vraag te bespreken. Vooral leerkrachten en directies stapten meteen naar de groep en zo kwam effectief snel een communicatie tot stand.</p> <p>Voor wat betreft de interne participatie werden het gezelschapsspel, het uitkiezen van situaties voor het toneel en het toneel zelf geëvalueerd. Bij het gezelschapsspel blijkt de individuele betrokkenheid uit het ‘erbij zijn’. De kinderen hebben hun eigen inbreng, ze vragen anderen om hun mening. Verder gaat het hier niet: zij reageren niet zo vaak op de mening van de anderen en ze verdedigen ook de eigen mening niet. Wanneer de kinderen door het spel gedwongen worden een selectie te maken van situaties voor het toneel komt vaak een discussie op gang. Dan worden argumenten aangehaald, wordt er gereageerd op elkaar, gaat men in de verdediging enz. De inhoudelijke betrokkenheid weegt hier sterk door. Op dit moment is de collectieve betrokkenheid van de groep het sterkst. Het toneelspel zelf is het meest intensieve en interactieve moment. Het groepsproces wordt erg intens. De inhoudelijke keuze speelt sterk bij het uitbouwen van het toneeltje. Het motief om er samen wat van te maken is sterk. De kinderen hebben bij dit groepsproces zo goed</p>
---	--

<p>Met welke problematieken uit de dagelijkse omgeving zijn kinderen van 9 à 11 jaar erg begaan?</p>	<p>als geen begeleiding nodig. Ook in het inhoudelijke proces van het vormgeven aan het toneeltje is de individuele betrokkenheid, de authenticiteit en de kwaliteit van het groepsgebeuren groot.</p> <p>De top 10 van de gewenste situaties van de kinderen betreffen een kinderschoolraad, een veilig gevoel op straat, tijd om samen met de ouders door te brengen, propere toiletten op school, inspraak over speelpleinen, een kindergemeenteraad, inspraak over de uitstappen van de klas, zuivere lucht, inspraak over het internet op school en minder jongeren in de buurt die vervelend doen. In deze top 10 vinden we 5 situaties die gaan over de omgeving (de buurt in de ruime betekenis van het woord). De omgeving staat dus centraal in de bezorgdheden van kinderen. Nog eens 3 andere situaties hebben verband met het onderwijsgebeuren en tenslotte 2 situaties betreffende het gezin. Globaal betreft het even vaak beschermings- als participatiesituaties.</p> <p>Bij het bekijken van de top 10 van de beschermings- en participatiesituaties apart, blijkt dat het bij de bescherming alleen gaat over buurt en over thuissituaties. Bij de participatie is de klas de koploper.</p> <p>In het algemeen zijn de kinderen meer bekommerd om hun participatiekansen dan om hun bescherming. Toch blijft de vraag om bescherming erg reëel. Ze mag niet uit het oog verloren worden.</p> <p>De allergrootste bezorgdheid van de kinderen is 'erbij te horen'. Kinderen willen dat er met hen rekening gehouden wordt, dat ze mee mogen doen, dat hun benaderingswijze ook kansen krijgt. Kinderen komen op voor respect, voor meer waardigheid. Dit 'erbij horen' krijgt in de diverse settings een eigen invulling.</p> <p>De belangrijkste bezorgdheden van kinderen kunnen we samenvatten als meer overleg op school en in de klas, veiliger de straat op kunnen, meer betrokkenheid in de gemeente, meer tijd om samen te zijn met ouders en zuivere lucht.</p>
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Jeugdendienst Provincie Antwerpen (2002), De mening van kinderen en jongeren. *Nieuwsbrief Jeugdendienst Provincie Antwerpen*, 5, (3), 3. (ook te vinden op <http://www.provant.be/jeugd/nieuwsbrief/IEUGDK03-2002.pdf>)

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Tussen april en november 1999 zijn zowat 3000 kinderen tussen 9 en 12 jaar te gast geweest op de kinderrechtenboot. Het Onderzoekscentrum Kind en Samenleving dat het programma voor deze vaarten begeleidde deed in opdracht van het provinciebestuur ook een onderzoek. Systematisch werden gegevens verzameld bij alle groepen kinderen. Die gegevens zijn inmiddels verwerkt en gebundeld in een onderzoeksrapport.

Het globale beeld dat de kinderen in dit project van zichzelf tonen, is niet het beeld van snoepende kinderen die zeuren omdat ze te vroeg naar bed moeten; evenmin het beeld van vrolijk spelende kinderen met vuile knieën en nog minder het beeld van onschuldig schattige kinderen. Hier komt nog een ander beeld van het kind naar voren, een beeld waarvoor onze samenleving in toenemende mate gevoelig wordt, maar een beeld dat telkens weer vele volwassenen verrast.

De kinderen zijn erg geïnteresseerd in de kinderrechten, zeker als die worden toegepast op hun eigen leefsituatie.

Juf, wat gaan we morgen leren?

In de klas zoeken kinderen naar medeverantwoordelijkheid. Zij willen partner zijn in het leerproces: het gaat om hun klas en ze willen dat het nog meer hun klas wordt. Vanuit die betrokkenheid vragen ze hun leerkracht om meer overleg over eventuele uitstappen, over het huiswerk, over de plaats in de klas enz.

Op schoolniveau zoeken de kinderen meer overleg. Hier houden ze zich iets meer op de achtergrond: ze willen meepraten over de speelplaats, over de refter, over de fietsen om en rond de school, maar ze leggen de beslissingsbevoegdheid bij de directie.

De vraag is gericht aan de directie en aan de minister van onderwijs. Een kinderschoolraad komt hierbij vaak ter sprake, maar als één en ander concreter wordt, stappen ze liever met een groepje tot bij de directeur, of vragen ze de directrice om een gesprek met de hele klas. De steeds terugkerende vraag voor propere toiletten is hier pertinent.

Help, ik wil de straat op!

Een thema dat sterk aan bod komt is veiligheid: de verkeerssituatie komt onder vuur te liggen; kinderen willen veilig alleen op pad kunnen gaan, te voet of per fiets, ze willen op en om de straat kunnen spelen. Veiligheid wordt ook in verband gebracht met 'grote jongens die vervelend doen'. De gemeente en diverse ministers worden hier over bevraagd. De vraag heeft twee kanten: kinderen vragen om een straat die zo veilig is dat ze op eigen kracht op pad kunnen. Kinderen bieden zich aan als participanten. Burgemeesters, ruimtelijke planners, wijkmanagers e.a. moeten hiervan meer werk maken: hier wenken kansen én op korte termijn (een meer coherent planningsproces) én op lange termijn (werken aan sociale cohesie).

Sorry, ik heb nu even geen tijd...

Aan ouders wordt gevraagd meer tijd te maken om samen te zijn met de kinderen: meer tijd om te spelen, samen tv te kijken, samen te eten. Ook vragen de kinderen meer overleg bv. over het internet op school, over het tv-programma dat zal bekeken worden, over op vakantie gaan en over de vriendjes die uitgenodigd kunnen worden.

Al doende leert men...

Het organiseren van kinderp participatie is niet eenvoudig. Er moet bij het overleg steeds gepeild worden naar de eigen zingeving van de kinderen. Een ander belangrijk punt is dat participatie moet uitlopen op communicatie met de volwassenen: het kan geen eenrichtingsverkeer zijn. De kinderen hebben daarbij deskundige begeleiding nodig.

De instanties en overheden die aangesproken worden door de kinderen hebben een groeiende bereidheid om erop in te gaan. Zij hebben het soms lastig om een aangewezen manier te vinden om te reageren op het schrijven van de kinderen, maar al doende leert men, ook op beleidsniveau, zo wijst dit project uit.

http://www.provant.be/jeugd/JWBPlan/jaarverslag_2000.htm#1.3.%20De%20Kinderrechtenboot